



ALEXANDRU IOAN CUZA
UNIVERSITY OF IAȘI



BUCHAREST UNIVERSITY OF
ECONOMIC STUDIES



BABES-BOLYAI
UNIVERSITY



ReGrowEU

POLICY PAPER

Politica de dezvoltare regională
în România

regrow.uaic.ro



This work was supported by a grant of Ministry of Research and Innovation, CNCS - UEFISCDI, project number PN-III-P4-ID-PCCF-2016-0166, within PNCDI III

AUTORI



Bogdana NEAMȚU, conferențiar universitar doctor și director al Departamentului de Administrație și Management Public al Universității Babeș-Bolyai, Cluj-Napoca, România.



Ramona ȚIGĂNAȘU, cercetător doctor, coordonator al Departamentului de Cercetare al Centrului de Studii Europene (CSE), din cadrul Facultății de Drept a Universității „Alexandru Ioan Cuza” din Iași



Corina NASTACA, asistent universitar doctor la Departamentul de Administrație și Management Public, din cadrul Academiei de Studii Economice din București

CUPRINS

Introducere	3
Cadrul general	5
Evoluția disparităților regionale. Europa vs. România	7
Recomandări de politici pornind de la lecțiile învățate: ce urmează în perioada 2021-2027?	
Anexe	23

INTRODUCERE

Privind către evoluția politicii regionale europene, aceasta a apărut odată cu constituirea Fondului European de Dezvoltare Regională - FEDR (1975), fiind o politică-cheie a Uniunii Europene (UE), care se bazează pe principiul solidarității și a cărei obiectiv principal este realizarea coeziunii economice și sociale, prin diminuarea și prevenirea dezechilibrelor între regiuni. Referindu-ne la procesul în sine, cel al dezvoltării regionale, acesta urmărește creșterea activităților economice și diversificarea naturii lor, stimularea investițiilor din sectorul privat, reducerea ratei șomajului în rândul tuturor categoriilor de populație și creșterea nivelului de trai (MDRAP, 2018). Aceste acțiuni pot fi atinse printr-un efort conjugat, drept pentru care dezvoltarea regională reprezintă o competență partajată între UE și statele membre (Comisia Europeană, 2013).

În ansamblu, politica de dezvoltare regională desemnează „un set de măsuri planificate și promovate de autoritățile administrației publice locale și centrale, în parteneriat cu diverși actori (privați, publici, voluntari), în scopul asigurării unei creșteri economice, dinamice și durabile, prin valorificarea eficientă a potențialului regional și local, în scopul îmbunătățirii condițiilor de viață. Principalele domenii care pot fi vizate de politicile regionale sunt: dezvoltarea întreprinderilor, piața forței de muncă, atragerea investițiilor, transferul de tehnologie, dezvoltarea sectorului I.M.M.-urilor, îmbunătățirea infrastructurii, calitatea mediului înconjurător, dezvoltarea rurală, sănătatea, educația, învățământul, cultura” (MDLPA, 2021). Așadar, politica de dezvoltare regională a UE a apărut din necesitatea de reducere a diferențelor economice și sociale dintre regiuni și pentru a îmbunătăți contextul economic din regiunile aflate în declin.

Această politică contribuie la realizarea celor două mari obiective ale sale, asociate cu măsuri care pot genera creșterea PIB-ului pe cap de locuitor și scăderea ratei șomajului. Fondurile alocate prin această politică se concentrează în sectoare în care rezultatele pot fi semnificative și îndreptate spre diminuarea diferențelor de ordin economic și social dintre regiunile Europei. De asemenea, este considerată o politică de investiții și urmărește competitivitatea, creșterea economică, îmbunătățirea calității vieții, crearea de locuri de muncă și dezvoltarea durabilă, cu scopul de a crea o Uniune prosperă, competitivă și durabilă (Comisia Europeană, 2013). Elaborarea și implementarea politicii de dezvoltare regională se realizează conform unor principii precum: descentralizarea luării deciziilor, prin care se realizează transferul de competențe de la nivelul central spre cel regional; parteneriatul

dintre stakeholderii și instituțiile implicate în domeniul dezvoltării regionale; planificarea bugetului, prin care se asigură faptul că resursele alocate și utilizate sunt folosite doar pentru a se îndeplini obiectivele stabilite la nivelul politicii de dezvoltare; cofinanțarea, prin care actorii implicați trebuie să contribuie și ei financiar la implementarea programelor și proiectelor de dezvoltare regională (MDRAP, 2018). Pe scurt, politica de dezvoltare regională se bazează pe: principiul concentrării, principiul programării, principiul parteneriatului și cel al aditionalității.

În literatura de specialitate, există o multitudine de modele și teorii ale dezvoltării regionale (modelul centru-periferie, modelul cauzalității cumulative, modelul dotării cu factori de producție, modelul input-output, teoria localizării bazate pe costuri etc.), în cadrul cărora se pot identifica factori potențatori ai dezvoltării regionale, dintre care amintim: poziționarea geografică, accesibilitatea, concentrarea diferită a activităților economice, modelele de specializare, producția industrială, calitatea serviciilor și politicilor publice, investițiile străine directe, climatul instituțional, calitatea resurselor umane, calitatea guvernării, impulsionearea antreprenoriatului, trendul demografic, capacitatea inovativă, gradul de absorbție a fondurilor europene, resursele naturale etc.

În ciuda eforturilor depuse la nivelul UE pentru a reduce disparitățile și a crește coeziunea dintre regiuni, ca urmare a crizei economice din 2007/2008 aceste disparități au crescut la nivelul unor state membre. Spre exemplu, România a înregistrat una dintre cele mai mari creșteri a disparităților dintre regiuni în ceea ce privește PIB/locuitor, în perioada 2000-2017 (Monfort, 2020). Așadar, este importantă înțelegerea modului în care au evoluat aceste disparități la nivelul României în perioada pre și post-criză. Astfel, prezentul policy paper își propune să prezinte, în mod succinct: (1) evoluția politici de coeziune de la nivelul UE; (2) evoluția disparităților regionale europene; (3) evoluția disparităților regionale de la nivelul României. Cât privește România, analiza s-a concentrat pe indicatori privind: demografia, sfera socială, componenta economică, serviciile de sănătate publică și infrastructura.

CADRUL GENERAL

Diminuarea disparităților de dezvoltare reprezintă un deziderat comun al statelor membre UE, iar instrumentele prin intermediul cărora decalajele se pot recupera fac referire la fondurile structurale și de coeziune, care, de-a lungul timpului, au cunoscut mai multe perioade de programare (1989-1993, 1994-1999, 2000-2006, 2007-2013, 2014-2020), bugetul alocat în această direcție fiind în continuă creștere.

La nivel european, diferențele sociale și economice dintre statele membre și regiunile lor sunt încă foarte mari. Chiar dacă se consideră că UE este una dintre cele mai bogate și prospere zone ale lumii, regiunile sale sunt foarte diferite ca grad de dezvoltare. Deoarece UE a suferit multiple extinderi, mai ales după anul 2004, când 13 noi state mai puțin dezvoltate au aderat, aceste discrepanțe dintre regiuni au devenit și mai vizibile. În acest context, fondurile europene au un rol covârșitor în dezvoltarea armonioasă a regiunilor europene, în reducerea disparităților sociale și economice dintre acestea și în salvarea regiunilor aflate în declin. Extinderea UE a însemnat, așadar, accentuarea discrepanțelor economico-sociale la nivel regional și prin urmare, pentru a susține teritoriile cu un PIB aflat sub 75% din media UE, s-au alocat fonduri suplimentare acestora, prin obiectivul de convergență. Dacă în perioada 1989-1999 s-a pus accentul pe convergența nominală, între 2000-2013, convergența reală a fost adusă, de cele mai multe ori, în prim-planul discuțiilor referitoare la politici. Convergența poate fi privită, pe de o parte, ca o precondiție a integrării, iar pe de altă parte, ca un rezultat al integrării (adoptarea unor strategii și mecanisme de integrare adecvate). Dacă Strategia Lisabona s-a dovedit a urmări ținte mult prea ambițioase pentru reducerea decalajelor de dezvoltare intra și inter-regionale, netransformând UE în cea mai competitivă economie la nivel global până în 2010, Strategia Europa 2020, care i-a urmat, a propus trei priorități, care să faciliteze drumul către dezvoltare, prin creștere inteligentă, durabilă și favorabilă incluziunii.

În contextul schimbărilor suferite de către UE, cauzate de aderarea noilor state membre, nivelul de alocare financiară în perioada 2007-2013 pentru aceste state a declanșat o serie de preocupări privitoare la: modul în care fondurile europene vor sprijini efectiv procesul de reducere a decalajelor structural; beneficiile aduse pentru noile state membre în comparație cu cele resimțite de vechile state membre; validitatea mecanismului de alocare a fondurilor privitor la cine decide destinația; dimensiunea alocării fondurilor; cine vor fi cu adevărat câștigătorii implementării proiectelor finanțate (Cace et al., 2011). Astfel, respectarea principiilor specifice distribuirii echitabile a

fondurilor către noile state membre, care trebuie să gestioneze problema regiunile defavorizate, a devenit un subiect intens dezbătut în contextul crizei economice din 2007/2008. Deoarece există o legătură clară între echitatea socială și eficiența economică, în procesul de elaborare a politicilor regionale, sunt puse în evidență două aspecte esențiale: eficacitatea măsurilor redistributive și decalajul în dezvoltare (Cojanu, 2004, p. 8). Din această perspectivă, rata de absorbție a fondurilor structurale de către noile state membre este doar un aspect al procesului de recuperare a decalajelor existente între ultimele state care au aderat, printre care și România, și media europeană.

După 2007, procesul de luare a deciziilor la nivelul politicilor structurale a devenit mult mai complex, pe fondul provocărilor ultimelor extinderi care au produs schimbări fundamentale în acest domeniu (Richter, 2005). Drept consecință, pe parcursul perioadei 2007-2013, politica de coeziune a beneficiat de un procent mai mare de alocare din bugetul UE, respectiv 35,7% din bugetul total al UE (347,41 miliarde euro), distribuția pe obiective subliniind accentul pus pe convergență: 81,54% alocare pentru obiectivul convergență, 15,95% alocare pentru obiectivul competitivitate regională și 2,52% pentru obiectivul de cooperare teritorială europeană. Preferințele consolidate ale unor state membre mai vechi (Italia, Portugalia), aflate într-o opoziție față de preferințele distribuției regionale afișate de către un grup de noi state membre (Polonia, Slovacia, Letonia, Lituania, Ungaria), duc la ideea că următoarea politică structurală ar putea fi influențată, în mod semnificativ, de interesele statelor membre mai vechi (Müller *et al.*, 2005, p. 21). Pentru că noile state membre sunt orientate preponderent spre strategii de convergență, în timp ce vechile state membre își îndreaptă politicile către strategiile de ocupare și de competitivitate regională și spre strategii de tranziție/mixte, fondurile structurale au fost orientate către obiectivul de convergență, tocmai pentru a ajuta noile state membre să reducă disparitățile structurale. Astfel, obiectivele globale exprimate în cadrele strategice prezintă mai mult interes pentru noile state membre decât pentru statele membre mai vechi.

Multe țări europene, mai ales în primii ani post-aderare, s-au confruntat cu dificultăți în absorbția fondurilor structurale din bugetul UE, motivele cele mai des menționate fiind lipsa unei viziuni coerente pe termen lung a autorităților, resurse insuficiente pentru cofinanțare, capacitatea administrativă redusă la nivel central și local, lipsa de coordonare inter-instituțională, eșecurile parteneriatelor public-private, resurse umane insuficient calificate, cauze care pot fi, fără îndoială, observate și în cazul României.

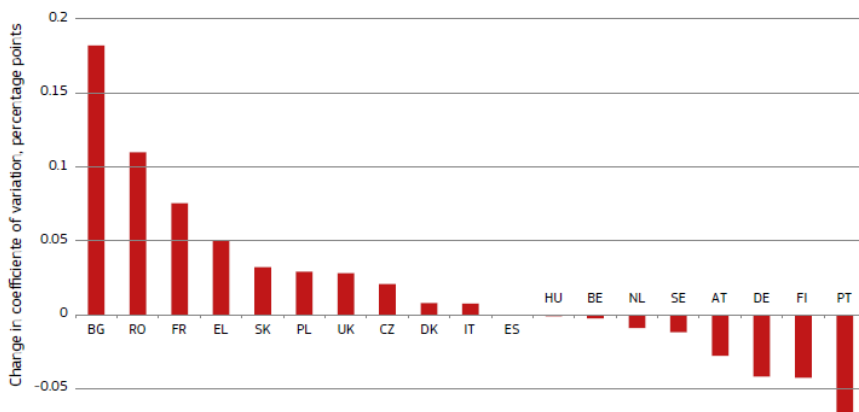
EVOLUȚIA DISPARITĂȚILOR REGIONALE. EUROPA VS. ROMÂNIA

În perioada 2007-2013, UE a investit în regiunile Europei 347 de miliarde de euro, iar în perioada 2014-2020, investițiile s-au ridicat la valoarea de 351,8 mld. €. Aceste fonduri au urmărit să contribuie la dezvoltarea infrastructurii de transport, la extinderea rețelelor de internet, la stimularea întreprinderilor mici și mijlocii din zonele defavorizate, la implementarea unor proiecte de mediu și la creșterea nivelului de educație și îmbunătățire a competențelor (Comisia Europeană, 2013).

În ciuda acestor eforturi, criza economică din 2007/2008 a avut un efect negativ puternic asupra statelor membre. De asemenea, criza economică a reprezentat sfârșitul perioadei de reducere a decalajelor de dezvoltare dintre regiuni. Dacă în perioada 2001-2007 a existat un trend de convergență la nivelul statelor din UE, ca urmare a crizei economice, în perioada 2008-2012, disparitățile dintre țări au crescut (Comisia Europeană, 2013). Acest trend este ilustrat în *Anexa 1*, care prezintă evoluția șomajului și a PIB/locuitor de la nivelul UE. Astfel, șomajul a scăzut constant în perioada 2001-2007, însă, după această perioadă a înregistrat creșteri considerabile, în anul 2012 rata șomajului fiind apropiată de cea înregistrată în anul 2001. PIB-ul/locuitor a avut, de asemenea, un trend de scădere pe tot parcursul acestei perioade.

Totuși, nu toate zonele au fost afectate în egală măsură. Se remarcă diferențe pe de o parte între state, iar pe de altă parte între regiuni din aceleași state. Figura 1 prezintă evoluția comparată a disparităților regionale interne (în termeni de PIB/locuitor) dintre statele UE, în perioada 2000-2017. Diferența dintre state este evidentă. Astfel, dacă la nivelul unui număr redus de state decalajele de dezvoltare dintre regiuni au scăzut, un număr mare de țări au înregistrat creșteri ale acestor decalaje. Trebuie menționat faptul că statele în cazul cărora s-au înregistrat creșteri ale disparităților regionale, precum Bulgaria, România, Franța sau Grecia, sunt statele care erau deja caracterizate de disparități regionale pronunțate. Prin urmare, la nivel UE se remarcă o polarizare a statelor din perspectiva disparităților regionale.

Figura 1. Evoluția disparităților regionale (NUTS-2) din interiorul statelor în perioada 2000-2017 în termeni de PIB/locuitor



Sursa: Monfort (2020)

Pentru o mai bună înțelegere a dinamicii regionale, *Anexa 2* prezintă evoluția PIB/locuitor la nivelul regiunilor UE, în perioada 2012-2017. Rezultatele evidențiază faptul că un număr redus de regiuni au cunoscut creșteri ale PIB/locuitor în această perioadă. Printre acestea se numără și 3 regiuni din România, respectiv Regiunea Nord-Vest, Regiunea Sud și Regiunea Sud-Est. Cel mai mare număr al regiunilor nu au înregistrat schimbări în această perioadă, iar un număr redus de regiuni din Franța, Grecia și Italia au înregistrat scăderi, comparative cu poziția inițial. Trebuie menționat că evoluția este calculată raportat la poziția inițială a regiunilor, nu comparativ cu celelalte regiuni. Astfel, deși regiunile din România au înregistrat creșteri ale PIB/locuitor, ele se situează, în termeni absoluți, sub regiunile care au înregistrat scăderi din țările vestice.

În mod evident, discrepanțele de dezvoltare dintre regiuni au crescut pe fondul crizei economice din 2007/2008. Astfel, apare întrebarea dacă există o legătură între capacitatea regiunilor de a rezista și de a-și reveni după criza economică și inegalitățile regionale, care au crescut după această criză. Analize recente (Nijkamp *et al.*, 2021, p. 103) concluzionează faptul că “diferențele care există între regiunile NUTS-2 din UE privind capacitatea de reziliență la șocuri sunt suficient de mari pentru a determina amplificarea inegalităților regionale, susținând și chiar accelerând procesul de divergență pe termen lung”. Așadar, diferențele dintre regiuni în ceea ce privește

capacitatea de reziliență au determinat amplificarea inegalităților. Prin urmare, pentru a reduce disparitățile de dezvoltare dintre regiuni și pentru a preveni viitoare creșteri ale disparităților sunt necesare măsuri care să sporească capacitatea de reziliență a regiunilor, în eventualitatea instalării unor șocuri.

Având în vedere faptul că România se află printre țările care au înregistrat unele dintre cele mai mari creșteri ale disparităților regionale, în continuare vom prezenta o imagine generală a evoluției discrepanțelor dintre regiunile NUTS-2, precum și disparitățile din interiorul acestor regiuni.

Indexul European al Competitivității Regionale (RCI) măsoară competitivitatea regională prin includerea unui număr mare de indicatori (74), care facilitează înțelegerea problemelor cu care se confruntă regiunile. Acesta evaluează progresele înregistrate la nivelul celor 268 de regiuni ale UE, din perspectivă multidimensională (RCI, 2019). Printre dimensiunile ce intră în calculul RCI, menționăm: instituțiile, stabilitatea macroeconomică, infrastructura, sănătatea, educația, piața muncii, tehnologia, afacerile, inovația etc. *Anexa 3* prezintă evoluția acestui indicator la nivelul general al țării și la nivelul fiecărei regiuni din România, precum și alte comparații europene. La nivelul general al țării a avut loc o scădere a indicelui competitivității regionale în perioada 2010-2013, cel mai probanil ca urmare a crizei economice, după care a existat un trend crescător. Evoluția defalcată pe regiuni NUTS-2 evidențiază decalajele dintre regiuni. Astfel, în perioada 2010-2013 toate regiunile au cunoscut scăderi ale competitivității, cu excepția Regiunii București-Ilfov. De asemenea, Regiunea București-Ilfov și Regiunea Sud-Muntenia au avut creșteri considerabil mai mari în perioada 2016-2019, comparativ cu celelalte regiuni. Această situație în care există diferențe considerabile între zona orașelor capitală și celelalte regiuni este specifică pentru alte țări europene, precum Bulgaria, Germania, Slovacia și Polonia (Comisia Europeană, 2013).

O analiză pe diferiți indicatori relevanți, din perspectiva decalajelor de dezvoltare dintre regiuni, reflectă problemele existente la nivelul țării. Din punct de vedere *demografic* este de interes de analizat speranța de viață la 65 de ani, respectiv numărul mediu de ani pe care îi mai are de trăit o persoană aflată la vârsta de 65 de ani. Acest indicator reflectă, printre altele, accesul la servicii de sănătate de calitate. În 2018, cu excepția regiunilor Sud-Vest Oltenia (17,0 ani) și Centru (17,2 ani), regiunile din România înregistrau printre cele mai mici valori din UE (sub 17,0 ani), alături de regiuni din Bulgaria și Ungaria (MDLPA-DPS, 2021).

În ceea ce privește *sfera socială*, relevanți sunt indicatori precum ponderea persoanelor cu studii superioare, rata abandonului în învățământul primar și gimnazial, ponderea persoanelor expuse riscului de sărăcie sau excludere social etc.. Conform Eurostat și MDLPA-DPS (2021), în perioada 2016-2020, regiunile Sud-Muntenia, Sud-Est și Nord-Est au avut cele mai mici ponderi ale persoanelor cu studii universitare, în rândul populației cu vârste cuprinse între 25 și 64 de ani. Astfel, media la nivelul UE-28 a fost de 30%, în timp ce la nivelul regiunilor amintite anterior această pondere a fost sub 15%. Aceste date, de asemenea, reflectă disparitățile dintre Regiunea București-Ilfov și celelalte regiuni, aceasta fiind singura regiune care a avut o pondere ce a depășit media europeană, atingând 40.5% în anul 2020.

Tabel 1. Procentul persoanelor cu vârsta între 25-64 ani cu studii superioare

Regiune	2016	2017	2018	2019	2020
Regiunea Nord-Vest	17.4	17.1	17.7	18.9	20.1
Regiunea Centru	17.5	17.9	18.1	18.3	17.1
Regiunea Nord-Est	11.5	21.1	12.7	11.7	11.8
Regiunea Sud-Est	12.9	12.7	13.1	13.8	13.1
Regiunea Sud-Muntenia	13.3	13.1	12.7	12.9	13.1
Regiunea București-Ilfov	35.1	36.1	37.5	40.3	40.5
Regiunea Sud-Vest Oltenia	16.8	16.1	14.7	15.4	16.7
Regiunea Vest	15.5	16	15.7	16.3	17

Sursa: Eurostat & MDLPA-DPS (2021)

Rata abandonului școlar reprezintă diferența între numărul elevilor înscriși la începutul anului școlar și numărul elevilor de la sfârșitul aceluiași an școlar, exprimată ca raport procentual. La nivelul regiunilor din România au existat fluctuații ale acestui indicator în perioada 2010-2019. Totuși, media ratei abandonului școlar pentru această perioadă reflectă disparitățile dintre regiuni. Regiunea Centru a avut cea mai mare rată a abandonului școlar, respectiv 2.35%. Regiunea Sud-Est a avut, de asemenea, o rată medie a abandonului școlar ridicată, depășind ușor 2%. La polul opus se situează Regiunea București-Ilfov și Regiunea Nord-Est, care au avut cele mai scăzute rate ale abandonului școlar.

Tabel 2. Rata abandonului școlar în învățământul primar și gimnazial

Regiune	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	Medie
Regiunea Nord-Vest	1.6	1.5	1.2	1.2	1.6	1.7	1.7	1.5	1.5	1.1	1.46
Regiunea Centru	2.2	2.4	2	2.2	2.8	2.5	2.6	2.4	2.5	1.9	2.35
Regiunea Nord-Est	1.5	1.3	1.3	1.2	1.5	1.4	1.3	1.3	1.4	1	1.32
Regiunea Sud-Est	2.1	2.2	1.8	2	2.4	2.1	2	2.1	1.9	1.5	2.01
Regiunea Sud-Muntenia	1.6	1.8	1.3	1.5	2	1.7	1.7	1.7	1.5	1.2	1.6
Regiunea București - Ilfov	1.9	1.7	0.9	1.3	1.2	1.4	1.3	1.2	1.2	0.9	1.3
Regiunea Sud-Vest Oltenia	1.5	1.5	1.1	1.1	2	1.6	1.5	1.5	1.8	1.4	1.5
Regiunea Vest	2.5	1.9	1.5	1.9	2.4	2.3	1	2.1	1.4	1.5	1.85

Sursa: INSSE

Rata riscului de sărăcie sau excluziune socială reprezintă ponderea în total populației a persoanelor aflate în risc de sărăcie sau excluziune socială. Acesta include persoanele aflate în cel puțin una din următoarele situații: au venituri disponibile inferioare pragului de sărăcie; sunt în stare de deprivare materială severă; trăiesc într-o gospodărie cu intensitate foarte redusă a muncii. În ceea ce privește ponderea populației expusă riscului de sărăcie, în anul 2018 regiunile de dezvoltare au depășit media de la nivelul UE, de 21,6% (MDLPA-DPS, 2021), singura excepție fiind regiunea București-Ilfov, care are o rată de 21.4%.

În anul 2019, situația s-a îmbunătățit la nivelul regiunilor Nord-Vest și Ilfov București, ambele fiind sub media UE, de 21.1%. Totuși, la nivelul celorlalte regiuni, rata riscului de sărăcie a fost considerabil peste media europeană, regiunile Nord-Est și Sud-Est având rate care depășesc 40%.

Tabel 3. Rata riscului de sărăcie sau excluziune socială

Regiune	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	Medie
Regiunea Nord-Vest	34.9	36.2	32.1	35.2	33.5	32.3	32.1	28	29.3	26.4	22.3	19.3	30.1
Regiunea Centru	39	33.3	31.3	30.6	34.3	36	35.7	31.6	29.5	25.7	24.4	24.4	31.3
Regiunea Nord-Est	55.5	52.9	52.4	51.7	52.1	51.5	49.4	46.3	46	43.9	44.7	47.1	49.5
Regiunea Sud-Est	46.7	42.6	51.7	49.6	54.1	53.9	53.2	46.2	44.9	42.5	40.3	40.1	47.2
Regiunea Sud-Muntenia	46	47.6	42.8	43.5	45.5	42	41.7	43.5	41.2	40.9	36.3	36.5	42.3
Regiunea București - Ilfov	34	40.3	32.7	29.7	31.4	30.7	25.1	20.5	32.9	25	21.4	14	28.1
Regiunea Sud-Vest Oltenia	56.6	53.2	47.5	45.8	48.4	44.6	40.9	41.9	44.2	45.3	42.2	38.9	45.8
Regiunea Vest	34.3	31.8	36.2	34.6	41.7	40.4	40.1	32	40.7	32.5	22.1	21.9	34.0

Sursa: INSSE

Din punct de vedere *economic*, pentru măsurarea disparităților regionale sunt relevanți indicatori precum PIB-ul pe locuitor, coeficientul Gini, rata

șomajului și rata de ocupare a populației pe categorii de vârstă. Evoluția acestora v-a fi prezentată în continuare.

Tabelul 4 prezintă evoluția PIB-ului la nivelul regiunilor din România, exprimat ca procent din media UE-27. Se observă faptul că la nivelul tuturor regiunilor din România PIB-ul/locuitor a crescut în această perioadă. Totuși, decalajele dintre regiuni s-au accentuat, deoarece regiunea București-Ilfov a avut o creștere considerabil mai mare, comparativ cu celelalte regiuni. Media pentru această perioadă de la nivelul regiunilor subliniază decalajele de dezvoltare. Astfel, Regiunea Nord-Est a avut o medie a PIB/locuitor de 34.9, considerabil mai scăzută decât cea de la nivelul regiunii București-Ilfov, respectiv 133.

Tabel 4. Evoluția PIB/locuitor (% din media UE-27, în perioada 2008-2019)

Regiune	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	Medie
Regiunea Nord-Vest	44	45	44	42	47	47	49	50	54	59	60	64	50.4
Regiunea Centru	47	47	47	46	52	51	52	53	57	60	63	66	53.4
Regiunea Nord-Est	30	31	30	29	34	34	34	35	37	40	41	44	34.9
Regiunea Sud-Est	39	40	40	41	47	49	50	48	50	52	54	58	47.3
Regiunea Sud-Muntenia	40	43	40	42	41	43	47	45	48	49	51	54	45.3
Regiunea Bucuresti - Ilfov	123	116	116	123	127	129	129	136	140	148	149	160	133.0
Regiunea Sud-Vest Oltenia	36	38	37	35	41	41	40	41	43	47	51	54	42.0
Regiunea Vest	54	55	55	54	58	57	56	59	64	66	67	71	59.7

Sursa: Eurostat

Coeficientul Gini este un indicator al măsurii în care distribuția veniturilor de la nivelul unei țări diferă față de o distribuție perfect egală. Acesta ia valori între 0 și 100, 0 indicând o egalitate perfectă, iar 100 desemnând o inegalitate perfectă. Cu toate că pe site-ul Eurostat acest coeficient nu este disponibil la nivel NUTS-2, ci doar la nivel de țară, el oferă o imagine importantă asupra inegalităților veniturilor. Tabelul 5 prezintă evoluția acestui coeficient la nivelul României, precum și la nivelul altor țări din Europa de Est. În România, inegalitatea a crescut în perioada 2011-2015, când a atins valoarea de 37.4, iar după această perioadă, a avut fluctuații. Totuși, cu toate că în anul 2020 valoarea coeficientului a fost sub cea din 2015, aceasta este peste cea de la nivelul UE-28 și peste cea de la nivelul celorlalte țări din regiune, cu excepția Bulgariei.

Tabel 5. Evoluția coeficientului Gini

Țară	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
UE 28	30.8	30.5	30.5	31	31	30.8	30.6	30.8	30.7	-
Bulgaria	35	33.6	35.4	35.4	37	37.7	40.2	39.6	40.8	40
Ungaria	26.9	27.2	28.3	28.6	28.2	28.2	28.1	28.7	28	28.3
Polonia	31.1	30.9	30.7	30.8	30.6	29.8	29.2	27.8	28.5	-
Romania	33.5	34	34.6	35	37.4	34.7	33.1	35.1	34.8	33.8
Slovenia	23.8	23.7	24.4	25	24.5	24.4	23.7	23.4	23.9	23.5
Slovacia	25.7	25.3	24.2	26.1	23.7	24.3	23.2	20.9	22.8	-

Sursa: Eurostat

În ceea ce privește rata șomajului, la nivelul tuturor regiunilor, se remarcă un trend considerabil de scădere în perioada 2009-2020. Astfel, rata șomajului din anul 2020 de la nivelul tuturor regiunilor a fost sub media de la nivelul UE, care a atins 7.1. Cu toate acestea, între regiuni încă persistă decalaje semnificative. Regiunea București-Ilfov a avut cea mai redusă rată a șomajului în anul 2020, respectiv 1.2, însă regiunile Sud-Vest Oltenia, Sud-Est și Nord-Est au rate între 4.7 și 5.5.

Tabel 6. Evoluția ratei șomajului

Regiune	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	Medie
Regiunea Bucuresti - Ilfov	1.6	2.4	2.4	2	2	2	1.9	1.8	1.5	1.4	1.2	1.1	1.2	1.7
Regiunea Centru	5.2	9.5	8	6.1	6.2	6.3	5.5	4.7	4.4	3.5	2.9	2.6	3.3	5.2
Regiunea Nord-Est	5.3	8.6	7.8	5.8	6	6.6	6.6	6.3	6.5	5.6	4.8	4.3	4.7	6.1
Regiunea Nord-Vest	3.3	6.8	5.9	4.4	4.4	4.1	3.8	3.4	3.2	2.8	2.3	2	2.6	3.8
Regiunea Sud-Est	4.7	8.4	8.1	6.1	6.4	6.7	6.9	6.6	6.7	5.6	4.6	4.2	4.8	6.1
Regiunea Sud-Muntenia	5.2	9.4	8.8	6.5	6.9	7.5	7.3	6.6	6.3	5	4	3.4	3.9	6.2
Regiunea Sud-Vest Oltenia	6.9	10.4	9.2	7.7	8.2	8.7	8.2	8.2	8.3	7.3	5.9	5.2	5.5	7.7
Regiunea Vest	3.8	7.4	5.9	3.7	3.9	4	3.4	3	2.6	2.2	1.8	1.7	2.2	3.5

Sursa: INSSE

Diferențe considerabile între regiuni există și în ceea ce privește rata de ocupare persoanelor pe grupe de vârstă. Cele mai mari diferențe sunt prezente în cazul grupei de vârstă 15-24 de ani. În primul rând, în rândul acestei grupe de vârstă se remarcă diferențe de trend. Astfel, Regiunea București-Ilfov, Regiunea Centru și Regiunea Vest au înregistrat, în general, un trend de scădere a ratei de ocupare în cazul acestei vârste. La polul opus, Regiunea Nord-Est a avut un trend de creștere. Având în vedere faptul că Regiunea Nord-Est este regiunea cu cel mai redus PIB pe cap de locuitor, o

explicație poate fi faptul că tinerii decid să renunțe la studii, intrând în câmpul munii,. În al doile rând, există diferențe considerabile între ratele de ocupare ale acestei categorii de vârstă. Regiunea Nord-Est avea în anul 2020 cea mai mare rată de ocupare (36.8), în timp ce Regiunea Vest a înregistrat cea mai scăzută rată (12.6).

La nivelul celoralte categorii de vârstă se remarcă, de asemenea, diferențe, însă, trendul este similar. Regiunea Nord-Est are cea mai ridicată rată de ocupare a persoanelor din categoriile 35-54 ani și 55-64 ani, în timp ce Regiunea Vest are cea mai scăzută rată a ocupării persoanelor din grupul 55-64 ani.

Tabel 7. Rata de ocupare pe grupe de vârstă

Regiuni	Grupe de vârstă	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Regiunea București-Ilfov	15 - 24 ani	23.1	24.2	21.3	23.6	23.4	21.2	19.4	23.2	18.3	21.9	22.1	18.9	19.8
	25 - 34 ani	84.3	85.3	84.5	84.2	81.3	79.8	83.1	80.9	81.9	86.7	87.4	87.6	86.1
	35 - 54 ani	81.6	81.2	82.8	83.2	83.5	81.2	81.9	84	85.2	85.6	86.9	87.6	86.2
	55 - 64 ani	32.3	33.3	33.8	32.3	32.4	31.9	33.4	34	38.2	37.6	37.6	41.6	44.7
Regiunea Centru	15 - 24 ani	27.8	23.9	19.2	18	19	18.3	18.4	18.3	18	17.2	15	16.3	17.1
	25 - 34 ani	77.2	74.1	69.8	66.3	64.6	66.5	69.6	68.8	71.4	75.5	70.9	72.1	70.7
	35 - 54 ani	76.7	73.9	72.5	71.3	71.8	72.7	71.6	76.4	76.8	79.3	77.8	79.3	79.1
	55 - 64 ani	32.8	33.3	31	31.9	35.5	34.6	35.4	34.3	38.8	40.8	41.1	40.3	41.5
Regiunea Nord-Est	15 - 24 ani	33.1	32.6	31.4	30.5	28.1	29.2	29.3	36	33.3	33.5	35.4	37.4	36.8
	25 - 34 ani	84.1	80.3	77.4	77.9	79.1	77.4	78.9	82.1	80.8	80.5	82.2	85.4	84.3
	35 - 54 ani	82.9	81.8	79.8	79.4	81.8	82.9	83.6	85.9	85.8	87.6	89.1	88.4	87.1
	55 - 64 ani	55	54.2	53.2	55.7	55.9	55.2	56	57.3	56.7	57.9	60.5	63	64.1
Regiunea Nord-Vest	15 - 24 ani	27.6	25.1	25.1	22.4	22.5	24.2	25	21.5	20.3	22.6	21.7	21.3	20.4
	25 - 34 ani	82.3	79.6	78.5	80	82.3	82.1	80.8	80.6	79.5	80.7	81.6	81.1	82
	35 - 54 ani	78.8	76	77.6	78.2	80.7	80.5	81.1	81.9	82.3	84.1	84.4	84	83.4
	55 - 64 ani	40.2	38.5	36	36.9	40.3	41.1	43.7	41.1	44.1	47.4	48.8	49.7	47.7
Regiunea Sud-Est	15 - 24 ani	26.9	25.2	23.3	20.7	21.9	21.3	21.3	22.2	19.2	22.8	23.8	24	24.4
	25 - 34 ani	73.6	72.7	70.9	69.7	68	64.9	64.9	70.8	69.4	68.8	70.2	71	71
	35 - 54 ani	74.7	74.8	73.6	71.2	73.1	73.3	71.2	73.8	73.7	75.4	76.2	77.5	76.9
	55 - 64 ani	38.1	37.8	38	37.3	37.4	35.4	36.9	39	38.8	38.2	41.8	43.8	44.1
Regiunea Sud-Muntenia	15 - 24 ani	31.8	29.4	24.9	23.1	24.8	23.7	22.5	24.7	23.9	27.6	28	28.1	28.2
	25 - 34 ani	79.5	76.6	75.7	70.2	69.3	69.8	71.8	70.9	70.3	73.9	76.1	76.5	74.3
	35 - 54 ani	78.1	77.4	77.2	72.8	74.9	76.2	77.5	76.5	77.3	79.8	80.3	81	80.2
	55 - 64 ani	46.5	43.8	44.1	37.1	40.2	43.6	44.3	40.8	41.5	43.9	46.2	47.4	47.5
Regiunea Sud-Vest Oltenia	15 - 24 ani	27.5	27.5	25.4	23.7	24.2	22.9	23.1	21.8	19.3	24.9	26.4	24.5	23.8
	25 - 34 ani	75.1	72.9	70.1	72.4	71.9	69.3	71.7	65.1	65.2	70	71.7	75.1	72.3
	35 - 54 ani	78.2	77.6	76.2	77.6	78.3	76.1	78.6	71.9	71.2	76.6	78.1	80.4	81
	55 - 64 ani	52.8	52.7	50	50.3	51.7	48.8	50.1	42.4	43.9	49.2	50.5	50.4	52.6
Regiunea Vest	15 - 24 ani	23.8	21.9	19.3	21.6	23	17.8	14.5	20.6	16	15.7	14.2	12.9	12.6
	25 - 34 ani	81.3	79.2	76.8	77.1	75.3	73.7	75.9	73.7	71.4	70.7	71.8	73.1	71.5
	35 - 54 ani	79.1	78.7	78	76.7	76.6	77.3	77.5	75.1	75.6	78.6	79.1	79.3	78.8
	55 - 64 ani	34.8	35.6	34.6	34.1	35.8	40.1	42.3	34.1	35.4	37	38.4	40.6	40.6

Sursa: INSSE

Din perspectiva calității sistemului de sănătate publică, importanți sunt indicatori precum rata personalului medical și rata paturilor de spital. Deși acești indicatori nu sunt o măsură directă a calității, ei sunt un proxy pentru

aceasta, reflectând informații cu privire la nivelul de finanțare și al accesului persoanelor la servicii de sănătate publică.

În ceea ce privește rata personalului medical, la nivelul tuturor regiunilor s-au înregistrat creșteri. Totuși, decalajele dintre regiunile de dezvoltare sunt încă considerabil. Regiunea București-Ilfov și Regiunea Vest au cele mai mari rate, respectiv 9.23 și 6.10, în timp ce Regiunea Sud-Est și Regiunea Sud-Muntenia su rate ale personalului medica sub 3 pe 1000 de locuitori.

Tabel 8. Rata personalului medical/1000 de locuitori (după domiciliu)

Regiune	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Regiunea Nord-Vest	3.71	3.86	3.94	4.06	4.09	4.11	4.15	4.25	4.11	4.21	4.47	4.68	4.77
Regiunea Centru	3.32	3.28	3.37	3.41	3.63	3.81	3.82	3.93	4.02	4.12	4.28	4.44	4.62
Regiunea Nord-Est	2.79	2.70	2.67	2.70	2.74	2.78	2.79	2.74	2.82	2.96	3.05	3.17	3.24
Regiunea Sud-Est	2.38	2.50	2.43	2.44	2.46	2.47	2.55	2.64	2.62	2.67	2.74	2.89	2.98
Regiunea Sud-Muntenia	2.10	2.13	2.14	2.07	2.11	2.18	2.19	2.22	2.20	2.20	2.27	2.31	2.28
Regiunea Bucuresti - Ilfov	6.90	6.81	7.17	6.86	7.10	7.09	7.42	7.68	7.87	8.04	8.33	8.88	9.23
Regiunea Sud-Vest Oltenia	3.14	3.18	3.17	3.11	3.15	3.25	3.34	3.71	3.74	3.92	4.11	4.32	4.35
Regiunea Vest	4.18	4.21	4.52	4.56	4.75	4.71	4.79	4.93	4.97	5.20	5.41	5.71	6.10

Sursa: Calcule proprii pe baza datelor INSSE

Decalajele privind rata paturilor de spital nu sunt la fel de pronunțate precum în cazul anterior. Astfel, la nivelul anului 2020 cea mai cele mai ridicate rate au fost atinse în cazul regiunilor București-Ilfov și Nord-Vest, acestea depășind o rată de 10 paturi pe 1000 de locuitori. La polul opus, cele mai reduse rate, sub 8 paturi de spital pe 100 de locuitori, au fost înregistrate la nivelul regiunilor Nord-Est, Sud-Est și Sud-Muntenia.

Tabel 9. Rata paturilor de spital/1000 de locuitori (după domiciliu)¹

Regiune	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Regiunea Nord-Vest	10.59	10.66	9.66	9.46	9.54	9.63	9.58	9.75	9.65	9.75	9.89	10.00	10.01
Regiunea Centru	10.05	10.13	9.11	8.88	9.03	9.32	9.37	9.43	9.34	9.42	9.51	9.69	9.79
Regiunea Nord-Est	8.73	8.77	8.17	7.81	7.96	7.96	7.97	7.99	7.79	7.78	7.81	7.80	7.58
Regiunea Sud-Est	7.90	7.94	7.22	6.94	6.99	7.07	7.18	7.34	7.28	7.35	7.54	7.63	7.65
Regiunea Sud-Muntenia	7.38	7.56	7.22	6.70	6.79	6.89	6.97	6.96	6.90	6.96	7.09	7.24	7.31
Regiunea București - Ilfov	13.30	13.28	13.18	12.76	13.04	13.35	13.46	14.09	13.89	13.94	13.93	14.08	13.88
Regiunea Sud-Vest Oltenia	8.82	8.90	8.65	8.28	8.34	8.44	8.60	8.69	8.70	8.79	8.95	9.13	9.20
Regiunea Vest	10.21	10.30	9.65	9.28	9.37	9.32	9.36	9.54	9.42	9.66	9.70	9.80	9.79

Sursa: Calcule proprii pe baza datelor INSSE

Referitor la disparitățile regionale din punct de vedere al *infrastructurii*, printre indicatorii relevanți se numără ponderea populației conectate la stații de epurare și ponderea populației conectate la sisteme de canalizare. În ceea ce privește evoluția ponderii populației conectate la stații de epurare, acesta este prezentată în Tabelul 10. Deși în perioada 2011-2020 a existat o creștere a ponderii persoanelor conectate la stații de epurare, decalajele dintre regiuni sunt încă considerabile. Astfel, Regiunea Nord-Est a avut în anul 2020 numai 30.07% din populație conectată la stații de epurare, în timp ce la nivelul regiunii București-Ilfov procenrul a fost de 76.86%.

¹ Pentru calcularea acestui indicator au fost folosite date cu privire la numărul de paturi în spitale, inclusiv în centre de sănătate cu paturi de spital - paturi pentru internare continuă.

Tabel 10. Ponderea populației conectate la stații de epurare din populația totală (după domiciliu)

Regiune	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Regiunea Nord-Vest	40.42%	40.62%	40.56%	41.37%	42.35%	42.97%	44.78%	45.84%	47.16%	49.99%
Regiunea Centru	43.49%	43.49%	44.72%	47.51%	47.62%	50.46%	54.55%	56.12%	57.53%	58.89%
Regiunea Nord-Est	29.08%	29.23%	26.96%	27.45%	26.54%	27.79%	28.62%	29.14%	29.55%	30.07%
Regiunea Sud-Est	29.52%	29.25%	38.83%	40.25%	40.81%	42.76%	43.57%	46.68%	48.44%	49.85%
Regiunea Sud-Muntenia	26.31%	26.86%	27.55%	28.68%	29.59%	31.76%	31.96%	33.17%	33.86%	34.84%
Regiunea București - Ilfov	71.27%	71.20%	70.65%	70.77%	72.17%	73.25%	74.86%	76.84%	76.96%	76.86%
Regiunea Sud-Vest Oltenia	29.23%	32.02%	32.76%	29.17%	30.43%	31.61%	32.32%	33.69%	35.51%	36.88%
Regiunea Vest	44.26%	43.84%	44.72%	45.14%	45.84%	48.45%	49.81%	50.89%	51.68%	53.72%

Sursa: Calcule proprii pe baza datelor INSSE

Situația este similară în ceea ce privește ponderea populației conectate la sisteme de canalizare. Toate regiunile au înregistrat creșteri în perioada 2011-2020, însă decalajele dintre regiuni sunt încă semnificative. Precum în cazul anterior, diferența dintre regiunea cu cea mai ridicată pondere și regiunea cu cea mai scăzută pondere, respectiv diferența dintre Regiunea București-Ilfov și Regiunea Nord-Est este de 48%.

Tabel 11. Ponderea populației conectate la sisteme de canalizare din populația totală după domiciliu

Regiune	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Regiunea Nord-Vest	40.66%	41.30%	41.27%	41.91%	42.72%	43.76%	45.43%	46.69%	48.18%	51.05%
Regiunea Centru	48.22%	48.07%	48.96%	50.85%	51.08%	52.63%	55.70%	57.39%	58.83%	60.17%
Regiunea Nord-Est	29.86%	30.10%	27.37%	28.05%	28.04%	28.17%	29.10%	29.82%	30.22%	30.78%
Regiunea Sud-Est	43.33%	42.93%	43.16%	43.36%	43.43%	44.54%	46.04%	48.83%	49.83%	50.50%
Regiunea Sud-Muntenia	27.54%	28.45%	28.75%	29.86%	30.74%	32.29%	32.45%	33.65%	34.30%	35.62%
Regiunea București - Ilfov	74.09%	74.03%	73.59%	73.81%	74.67%	75.72%	76.88%	78.26%	78.47%	78.87%
Regiunea Sud-Vest Oltenia	32.22%	35.26%	35.28%	31.50%	31.89%	32.88%	33.66%	34.70%	36.67%	38.19%
Regiunea Vest	46.46%	46.39%	47.44%	47.94%	48.35%	50.16%	51.50%	52.82%	53.87%	55.65%

Sursa: Calcule proprii pe baza datelor INSSE

Densitatea drumurilor modernizate reprezintă procentul din suprafața totală ocupat de drumuri modernizate. Acest indicator subliniază diferențele de dezvoltare dintre Regiunea București-Ilfov și celelalte regiuni din țară. La nivelul anului 2020 aproximativ 28% din suprafața acestei regiuni era reprezentată de drumuri modernizate, în timp ce la nivelul tuturor celorlalte regiuni procentul este considerabil mai mic, variind între 19% în regiunea Vest și 12% în Regiunea Nord-Vest.

Tabel 12. Densitatea drumurilor modernizate

Regiune	2008	2009	2010	2011	2013	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Regiunea Nord-Vest	8.38%	8.56%	8.86%	9.34%	11.14%	11.70%	12.11%	12.26%	12.46%	12.36%	12.00%
Regiunea Centru	8.18%	9.99%	10.48%	10.70%	11.56%	14.84%	15.05%	15.38%	16.84%	17.34%	17.83%
Regiunea Nord-Est	9.50%	9.76%	10.21%	11.68%	13.04%	14.00%	14.55%	14.87%	16.05%	17.33%	17.66%
Regiunea Sud-Est	6.64%	6.32%	7.09%	8.31%	9.18%	10.04%	12.16%	12.26%	12.70%	13.45%	14.32%
Regiunea Sud-Muntenia	11.78%	11.93%	12.17%	12.25%	13.76%	14.25%	15.00%	15.24%	15.51%	15.93%	15.99%
Regiunea Bucuresti - Ilfov	36.35%	38.38%	39.81%	40.52%	42.83%	42.28%	26.08%	26.41%	27.13%	28.11%	28.28%
Regiunea Sud-Vest Oltenia	12.58%	13.63%	14.52%	15.14%	13.36%	14.64%	14.90%	16.06%	16.75%	17.63%	17.88%
Regiunea Vest	9.18%	8.96%	9.71%	10.68%	12.20%	15.25%	15.46%	16.17%	17.18%	17.75%	19.15%

Sursa: Calcule proprii pe baza datelor INSSE

Totuși, decalaje există nu numai între regiuni, dar și în interiorul acestora. La nivelul României există discrepanțe considerabile din punct de vedere demografic, social, economic și al infrastructurii între diferitele tipuri de unități administrative, prezentate în Tabelul 13. Datele reflectă o diferență considerabilă între mediul urban și cel rural, precum și între diferitele tipuri de unități administrative urbane. Deși toate tipurile de unități administrative teritoriale au avut o rată de creștere negativă a populației în perioada 2011-2020, la nivelul reședințelor situația a fost mai bună comparativ cu celelalte tipuri de unități. Acest trend este evident la nivelul tuturor indicatorilor prezentați, cu câteva excepții. Astfel, la nivelul mediului rural, ponderea persoanelor cu vârste între 0 și 14 a fost mai ridicată comparativ cu cea de la nivelul mediului urban, același trend existând și în ceea ce privește suprafața locuibilă/locuitor și autorizațiile de construire eliberate per 1.000 de locuitori.

Tabel 13. Disparități naționale după clasificarea administrativă a unităților teritoriale (comune, orașe, municipii, reședințe)

Indicator	Național	Urban	Reședințe	Municipii	Orașe	Comune
Populația după domiciliu 2020 (total)	22.174.693	12.511.988	8.196.933	1.963.771	2.351.284	9.662.705
Populația după domiciliu 2020 (medie)	6.971	39.223	199.925	31.674	10.886	2.276
Rata de creștere a populației 2011-2020 (%)	-2,86	-2,04	-1,14	-5,60	-1,20	-2,96
Ponderca persoanelor cu vârste între 0 și 14 ani 2019 (%)	14,87	14,39	13,48	13,47	14,82	14,92
Ponderca persoanelor cu vârste peste 65 ani 2019 (%)	18,95	15,45	15,32	15,79	15,38	19,34
Mortalitatea infantilă 2017-2019 (‰)	5,90	4,65	3,27	4,35	5,00	6,03
Ponderca persoanelor cu studii superioare 2011 (%)	4,89	12,18	22,77	14,08	9,62	4,08
Suprafața locuibilă per capita 2019 (mp)	20,66	19,25	18,54	18,32	19,65	20,82
Ponderca șomerilor înregistrați 2018-2020 (%)	2,96	1,48	0,63	1,36	1,67	3,13
Rata sărăciei relative 2018 (%)	33,37	17,77	9,01	11,92	19,63	35,22
Veniturile din impozite și taxe locale per capita 2016-2018 (lei)	332,37	490,12	536,15	422,64	500,74	314,79
Produsul intern brut per capita 2018 (eur)	6.298	16.359	31.662	14.990	13.847	5.177
Cifra de afaceri per capita 2018 (eur)	4.431	12.726	21.042	10.470	11.795	3.507
Dotarea locuințelor cu apă, canalizare și energie electrică 2011 (%)	40,89	79,13	97,14	90,11	72,55	36,63
Autorizații de construire eliberate per 1.000 locuitori 2019 (%)	2,54	2,11	1,32	1,28	2,50	2,58

Sursa: MDLPA-DPS, 2021

RECOMANDĂRI DE POLITICI PORNIND DE LA LECȚIILE ÎNVĂȚATE: CE URMEAZĂ ÎN PERIOADA 2021-2027?

Analiza pe diferiți indicatori relevanți reflectă problemele existente la nivelul regiunilor României. Astfel, s-au semnalat decalaje din punct de vedere demografic (speranța de viață), social (ponderea persoanelor cu studii superioare, rata abandonului școlar în învățământul primar și gimnazial, ponderea persoanelor expuse riscului de sărăcie sau excluziune social), economic (PIB/locuitor, coeficientul Gini, rata șomajului, rata de ocupare a populației pe categorii de vârstă), sanitar (personalul medical și paturile de spital), al infrastructurii (ponderea populației conectate la stații de epurare, ponderea populației conectate la sisteme de canalizare, densitatea drumurilor modernizate). În plus, statisticile scot în evidență o diferență semnificativă între mediul urban și cel rural, precum și între diferitele tipuri de unități administrative (teritoriale).

Pornind de la disparitățile identificate la nivel inter și intra-regional în România, considerăm oportun ca în perioada următoare de programare (2021-2027), finanțările europene să vină în sprijinul programelor naționale sociale, nu să înlocuiască susținerea financiară de la bugetul național, cu atât mai mult cu cât pandemia de Covid-19 a accentuat inegalitățile sociale. Fondurile, trasate ca un mijloc de întărire a coeziunii sociale, trebuie să susțină categoriile vulnerabile. Se impune utilizarea principiilor flexicurității, care să sporească protecția angajaților și să facă mai ușoară tranziția de la un loc de muncă la altul, măsuri de reformă care să conducă la stoparea fenomenului de muncă la negru, creșterea reală a salariului minim pe economie, corelată cu rata inflației și cu evoluția veniturilor necesare pentru asigurarea coșului minim de consum, precum și măsuri pentru crearea de locuri de muncă inclusive, prin care să se diminueze șomajul în rândul tinerilor.

Pentru a crește reziliența regiunilor a căror economii sunt deja afectate de către pandemia de coronavirus, atât pe plan regional, cât și pe plan local, se întrevede necesitatea adoptării unor măsuri de relansare și dezvoltare economică, care să vizeze orizonturi de timp diferite, mai exact măsuri pe termen scurt, mediu și direcții de acțiune pe termen lung.

Pe *termen scurt* sunt necesare măsuri care să conducă la creșterea calității serviciilor de sănătate, la creșterea accesului la serviciile medicale în vederea gestionării eficiente a crizei medicale deja existente, crearea unei strategii privind managementul riscului, măsuri care să asigure accesul tuturor elevilor la procesul educațional în vederea încercării de a diminua fenomenul de abandon școlar și măsuri privind sprijinul IMM-urilor și a diverselor categorii socio-profesionale cu risc crescut de șomaj, toate aceste măsuri având impact direct asupra economiilor regionale.

Pe *termen mediu* este nevoie de acțiuni relaționate cu managementul crizei la nivel social, economic și financiar. Aceste măsuri trebuie să vizeze inclusiv acțiune îndreptate spre categoriile cele mai vulnerabile sau expuse din societate: șomeri, persoane aflate în pragul sărăciei, elevi cu risc de a abandona școala.

Pe *termen lung* se impune dezvoltarea unor economii regionale reziliente care să cuprindă: măsuri de digitalizare a administrației publice și a serviciilor publice, măsuri care să crească gradul de acces a populației din toate zonele țării, la serviciile publice esențiale, dezvoltarea mecanismului de implicare a cetățenilor în procesul decizional, precum bugetarea participativă, extinderea măsurilor care să sprijine tranziția către o economie cu emisii

scăzute de carbon, creșterea eficienței energetice, creșterea gradului de utilizare a energiilor alternative, crearea de programe noi care să faciliteze accesului copiilor din medii defavorizate la procesul educațional și să asigure menținerea a sistem a copiilor cu risc de a abandona școala, măsuri active pentru combaterea șomajului în rândul tinerilor și a persoanelor de peste 50 de ani, creșterea nivelului de trai și sprijinirea persoanelor aflate în risc de sărăcie. Toate aceste măsuri trebuie să fie acompaniate de dezvoltarea unor modele noi de dezvoltare regională și locală.

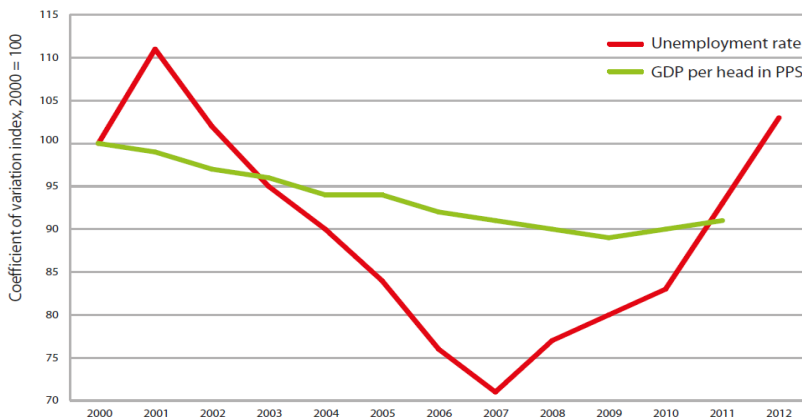
Având în vedere impactul negativ al pandemiei de coronavirus asupra economiei naționale și a economiilor regionale, o măsură importantă ar fi trecerea de la modelele de dezvoltare economică bazate pe rețelele globale de producție către modelele de producție locală. Această regândire ar impulsiona producțiile locale, ar favoriza dezvoltarea IMM-urilor, crearea de locuri de muncă viabile pe termen lung, creșterea nivelului de trai în zonele unde numărul investitorilor este scăzut și numărul de locuri de muncă este redus și creșterea ratei de ocupare. În plus, sunt necesare măsuri care să conducă la diversificarea activităților economice, ca de exemplu, crearea infrastructurii necesare pentru a atrage firme care activează în varii domenii și în zone periferice, precum regiunea de Nord-Est. Mai mult decât atât, România trebuie să sporească capacitatea de absorbție a Fondurilor Europene Structurale și de Investiții și acest lucru este strâns legat de calitatea administrației publice și a guvernantei. Slaba capacitate administrativă este o problemă cu care România încă se confruntă și pentru a crește impactul investițiilor asociate politicii de dezvoltare regională asupra dezvoltării unei economii regionale sustenabile, sunt necesare măsuri pentru a crește capacitatea administrativă. În acest caz, se pot menționa măsuri care să impulsioneze schimbul de bune practici între instituțiile administrației, dezvoltarea coordonării dintre instituțiile publice (de exemplu prin implementarea unei platforme digitale unice care să conțină într-un singur loc toate datele importante despre o persoană și la care să aibă acces toate instituțiile), ceea ce ar conduce inclusiv la creșterea eficienței instituțiilor publice, coordonarea politicilor guvernamentale, creșterea nivelului de profesionalizare a funcționarilor publici, introducerea unui sistem de promovare bazat pe merit, reducerea numărului de schimbări instituționale.

Bibliografie:

- Cace, C., Cace, S., Nicolaescu, V. (2011), Absorption of the Structural Funds in Romania, *Journal for Economic Forecasting*, Vol. 0(2): 84-105.
- Cojanu, V. (2004), Specific Requirements of the EU Structural Instruments and Policy Implications for Romania, *Pre-accession Impact Studies II*, European Institute of Romania, Bucharest.
- Comisia Europeană (2013), *The Urban and Regional Dimension of the Crisis*, Eighth Progress Report on Economic, Social and Territorial Cohesion, Luxembourg: Publications Office of the European Union.
- European Regional Competitiveness Index (2019), https://ec.europa.eu/regional_policy/en/information/maps/regional_competitiveness/
- Ministerul Dezvoltării Regionale și Administrației Publice – MDRAP (2018), <http://www.marsplan.ro/ro/ministerul-dezvolt%C4%83rii-regionale-%C8%99i-administra%C8%9Biei-publice.html>
- Ministerul Dezvoltării, Lucrărilor Publice și Administrației – MDLPA (2021), *Politica de dezvoltare regională – concepte*, <https://www.mdlpa.ro/pages/politicadedezvoltareregionala>
- Monfort, P., (2020), Convergence of EU Regions Redux. Recent Trends In Regional Disparities, https://ec.europa.eu/regional_policy/sources/docgener/work/022020_convergence_redux.pdf
- Müller, Kai-Uwe, Mohl, P. (2005), *Structural Funds in an Enlarged Europe. A Politico-Economic Analysis*, paper presented at the 3rd ECPR Conference, Budapest, 8-10 September 2005.
- Nijkamp, P., Pascariu, G.C., Constantin, D.L., Neamțu, B. (2021) *Reziliență și convergență regională în Uniunea Europeană. Dezvoltări teoretice, studii empirice, politici*, Editura Universității „Alexandru Ioan Cuza” din Iași, în curs de apariție.
- Richter, S. (2005), *Scenarios for the Financial Redistribution across Member States in the European Union in 2007-2013*, wiiw Research Report, No. 317, Vienna.

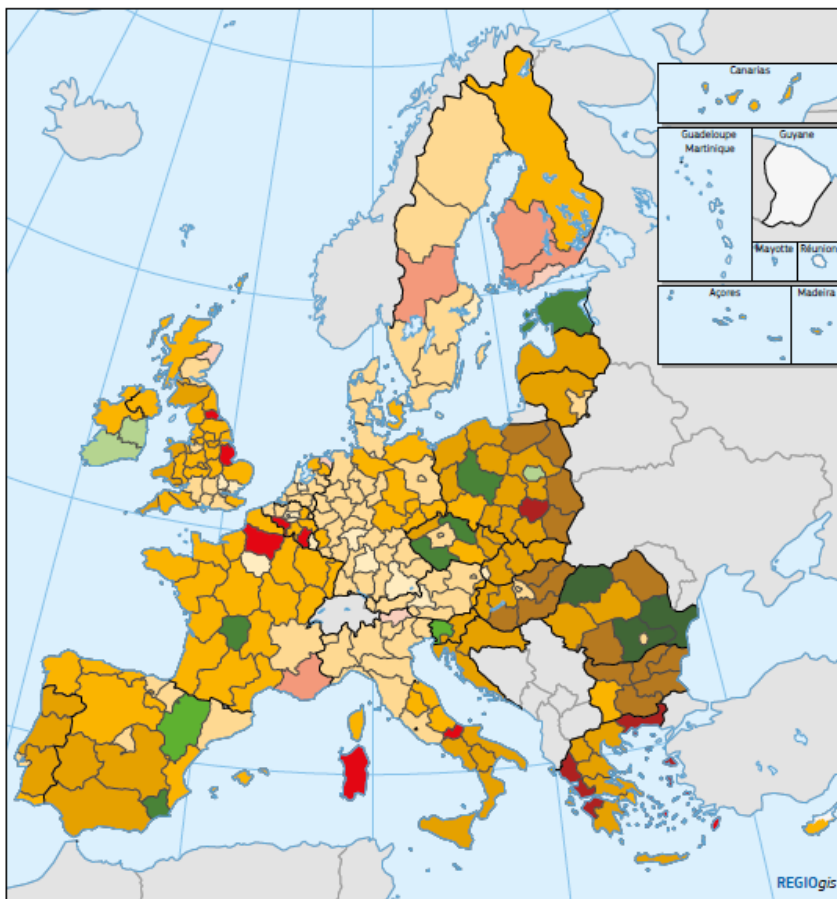
ANEXE

Anexa 1. Evoluția ratei șomajului și a PIB/locuitor la nivelul Uniunii Europene, în perioada 2000-2012



Sursa: European Commision, 2013

Anexa 2. Evoluția PIB/locuitor la nivelul regiunilor UE, în perioada 2012-2017



Evolution of regional GDP/head (PPS), 2012-2017

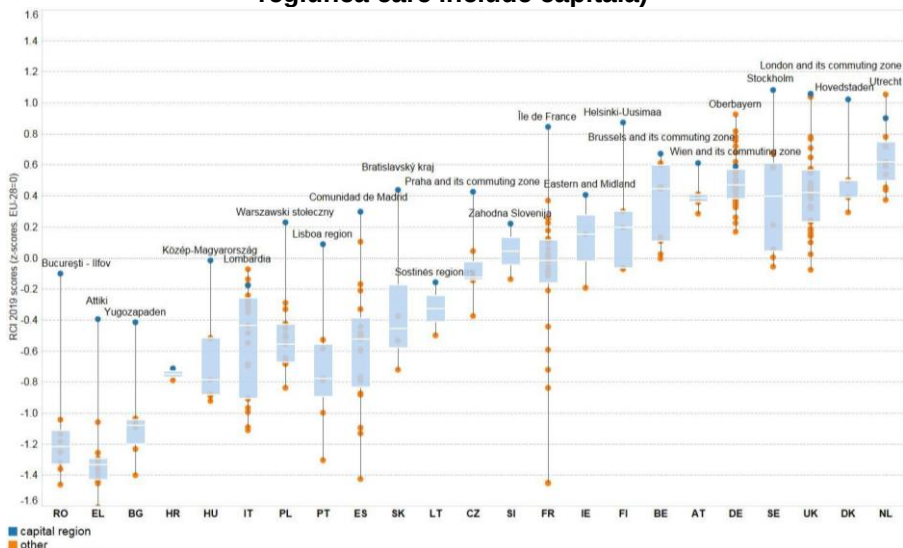
2012/2017	< 50	50 - 75	75 - 100	100 - 150	> 150
< 50					
50 - 75					
75 - 100					
100 - 150					
> 150					

Source: DG REGIO based on Eurostat data

Sursa: Monfort (2020)

Anexa 3. Indexul European al Competitivității Regionale

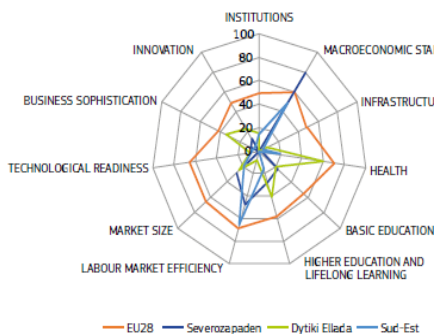
3.1. Disparitățile regionale în statele membre UE (prin raportarea la regiunea care include capitala)



Sursa: cf. RCI, 2019

Notă: casetele includ 50% din regiunile din fiecare țară.

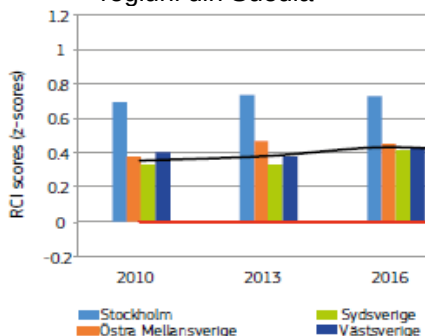
3.2. Compararea performanței la nivelul celor 11 piloni ai RCI 3 regiuni de top (partea stângă) vs. 3 regiuni aflate la polul opus (partea dreaptă)



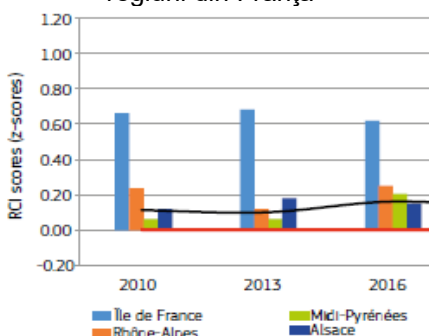
Sursa: cf. RCI, 2019

3.3. Evoluția scorurilor regiunii capitalei și a celorlalte trei regiuni cu cele mai bune performanțe din Suedia, Franța, Cehia și România, prin raportare la media UE

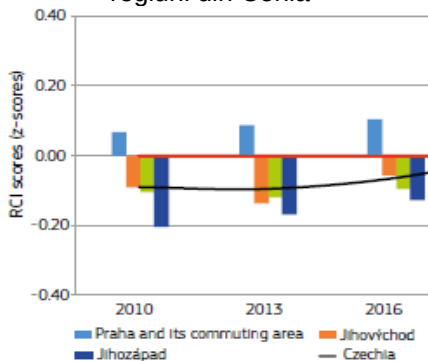
Evoluția celor mai bine plasate 4 regiuni din Suedia



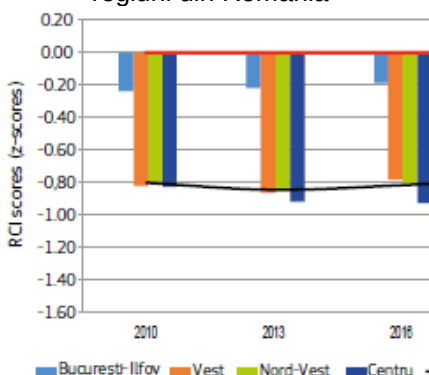
Evoluția celor mai bine plasate 4 regiuni din Franța



Evoluția celor mai bine plasate 4 regiuni din Cehia



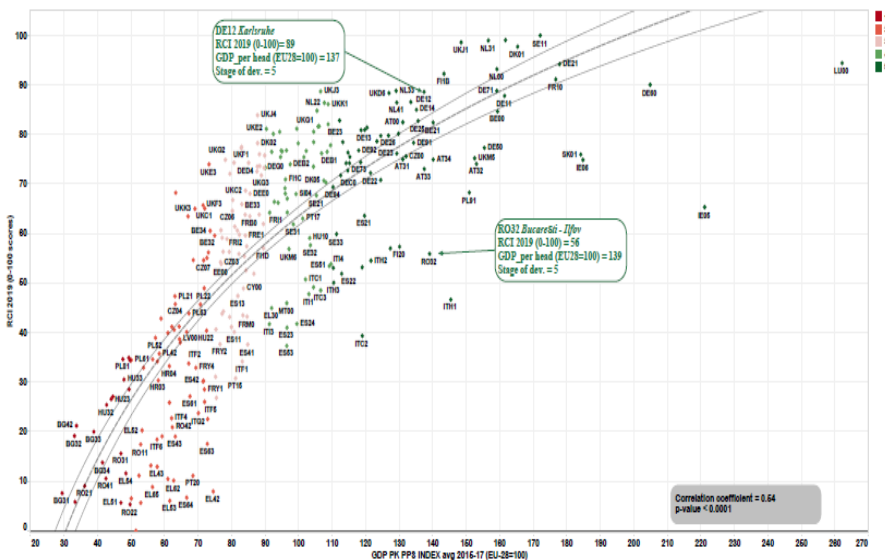
Evoluția celor mai bine plasate 4 regiuni din România



Sursa: cf. RCI, 2019

Notă: Linia roșie = media UE-28, setată la zero. Linia neagră = tendința țării (convergență vs. divergență)

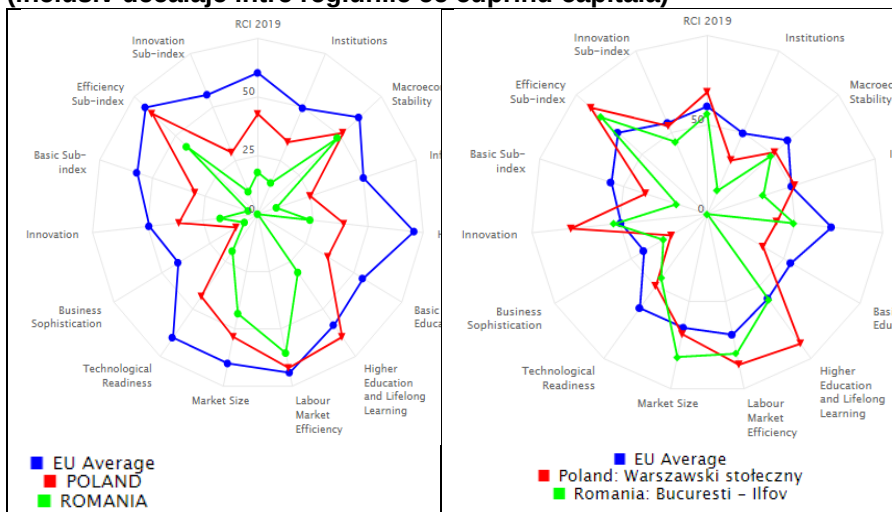
3.4. Relația dintre RCI 2019 și PIB/loc. (media 2016-2017), UE-28 = 100



Sursa: cf. RCI, 2019

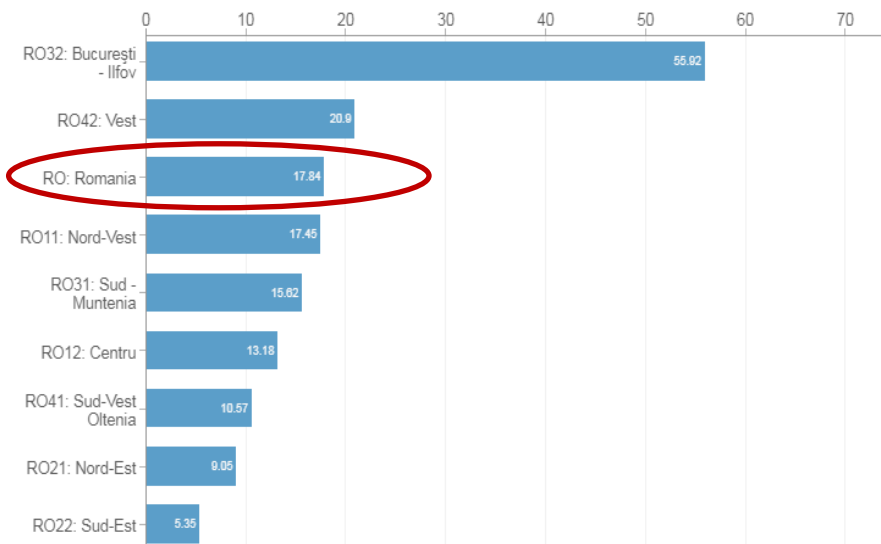
Notă: diferitele culori corespund etapei de dezvoltare a regiunii

Figura 5. Abordare comparativă România-Polonia în termeni de RCI (inclusiv decalaje între regiunile ce cuprind capitala)



Sursa: cf. RCI, 2019

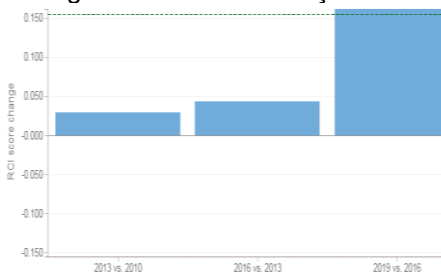
3.6. Scorurile RCI la nivelul regiunilor României (raportare la media națională), scala 0-100



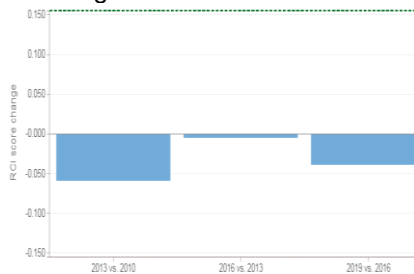
Sursa: cf. RCI, 2019

3.7. Dinamica scorurilor RCI (2010-2019)

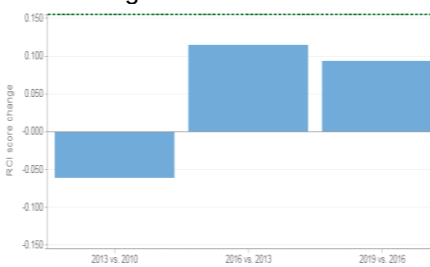
Regiunea RO32 București-Ilfov



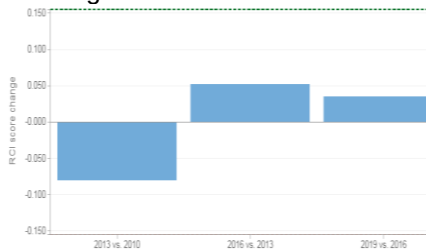
Regiunea RO21 Nord-Est



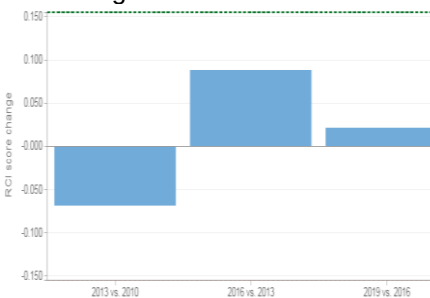
Regiunea RO42 Vest



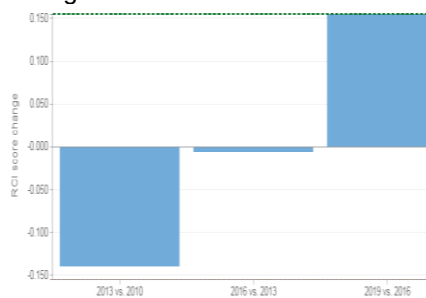
Regiunea RO11 Nord-Vest



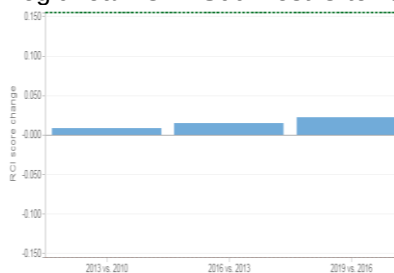
Regiunea RO12 Centru



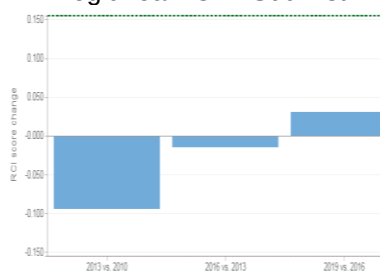
Regiunea RO31 Sud-Muntenia



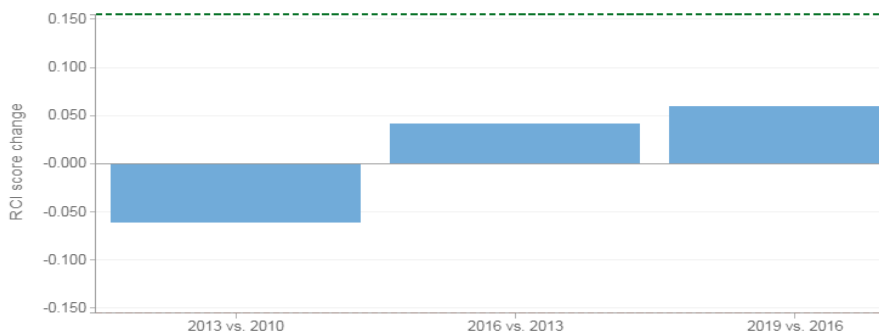
Regiunea RO41 Sud-Vest-Oltenia



Regiunea RO22 Sud-Est



ROMÂNIA



Sursa: cf. RCI, 2019